

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบสังเกตสำหรับให้ครูใช้ในการบันทึกและรายงานพฤติกรรมนักเรียนระดับอนุบาล เนื่องจากเป็นการศึกษาพฤติกรรมเด็ก ต้องมีความละเอียด ลึกซึ้งและเนื่องจากเทคนิคเชิงคุณภาพเป็นเทคนิคที่ศึกษาได้ชัดเจนและลึกซึ้ง ดังนั้นวิธีการเชิงคุณภาพน่าจะเป็นวิธีหนึ่งที่น่าจะเลือก ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิควิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยมีขั้นตอนของการวิจัยดังนี้

1. **ขั้นพัฒนาเครื่องมือ** ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียนอนุบาล การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอนุบาลและการสร้างแบบสังเกต นำมากรอบแนวคิดเบื้องต้นเชิงทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตนักเรียนแบบมีส่วนร่วมพร้อมทั้งการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับครูและผู้ปกครอง โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ผสมผสานกับแนวคิดทฤษฎีแล้วสร้างเป็นเครื่องมือคือแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอนุบาล

2. **ขั้นตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ** ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นไปหาคุณภาพของเครื่องมือ (Inter - rater reliability) โดยใช้สูตรหา

$$\text{สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{จำนวนครั้งที่สังเกตตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งที่สังเกตตรงกัน} + \text{จำนวนครั้งที่สังเกตต่างกัน}}$$

เมื่อ จำนวนครั้งที่สังเกตตรงกัน คือ ผลรวมคำตอบที่ได้จากการสังเกตของครูแต่ละคู่ตรงกัน
 จำนวนครั้งที่สังเกตต่างกัน คือ ผลรวมของคำตอบที่ได้จากการสังเกตของครูแต่ละคู่ต่าง
 กัน

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นพัฒนาเครื่องมือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาแบบสังเกตโดยในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารูปแบบพฤติกรรมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียนชั้นอนุบาล
2. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี กรอบแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเด็กอนุบาลและการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทั้งจากของต่างประเทศและในประเทศมาเป็นกรอบความคิดเบื้องต้น

3. ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและครูเป็นเวลา 3 เดือน เพื่อเอาข้อมูลมาผสมผสานกับกรอบความคิดเบื้องต้นเชิงทฤษฎี เพื่อจัดกลุ่มพฤติกรรมและกำหนดลักษณะของพฤติกรรมแล้วนำไปทำแบบสังเกตฉบับจริง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 1 ห้องเรียน 31 คน เป็นชาย 19 คน หญิง 12 คน โรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก ข.)

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เหตุที่เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง กลุ่มนี้เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนเวฬุวันวิทยาเป็นโรงเรียนที่มีประชากรมากโรงเรียนหนึ่งในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรมีหลายระดับ พื้นฐานทางบ้านหลากหลาย ใช้ภาษาถิ่นอีสานในการสื่อสารประกอบกับผู้วิจัยเคยทำการสอนนักเรียนระดับอนุบาลในท้องถิ่นนี้ สามารถพูดภาษาประจำท้องถิ่นได้เพื่อความสะดวกและสามารถเข้าถึงประชากรในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนนี้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) แบบบันทึกการสังเกต
- 2) แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 3) เทปบันทึกเสียง

(ตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์อยู่ในภาคผนวก ก.)

- 4) ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย

ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือการวิจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ผู้วิจัยได้มีการเตรียมตัวเพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ดังนี้คือ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กในวัยอนุบาลประกอบกับผู้วิจัยได้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการศึกษายุติและมีประสบการณ์ในการสอนและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาลมาเป็นเวลา 2 ปี พร้อมทั้งขณะที่ทำการศึกษาผู้วิจัยได้ฝึกประสบการณ์ในการสังเกตพฤติกรรมเด็กอนุบาลโดยการเข้าอบรม

สัมมนาต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กอนุบาล ซึ่งถือได้ว่ามีความรู้และความชำนาญในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอนุบาลพอสมควร

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและครูเพื่อบันทึกพฤติกรรมเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนเป็นเวลา 3 เดือนตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2539 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2540

3.4.2 การรวบรวมและบันทึกข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูลดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหน้าที่ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไม้ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (ดูที่ภาคผนวก ก.) ซึ่งมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยขอเป็นครูผู้สอนคนหนึ่ง จะได้ทำความคุ้นเคยกับนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อที่จะเข้าถึงข้อมูล

2) ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทุกวันตามตารางการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กอนุบาลพร้อมทั้งมีการสัมภาษณ์ ชักถามผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครอบคลุมยิ่งขึ้น ในขณะที่สังเกตและชักถามจะมีการบันทึกข้อมูลอย่างย่อ ๆ หรือใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วย ต่อจากนั้นในแต่ละวันจะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และชักถามมาบันทึกอย่างละเอียดในแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนภาคสนาม เพื่อขยายความข้อมูลให้ชัดเจนแล้วตีความหมายข้อมูลนั้นอย่างคร่าว ๆ ว่าตรงกับลักษณะพฤติกรรมด้านใด ในแนวพฤติกรรมที่กำหนดแล้วเขียนรหัส (Code) เพื่อที่จะจัดเข้าหัวข้อพฤติกรรมด้านต่างๆ และลำดับที่ของการสังเกตทางขวามือเพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไป (ดูที่ภาคผนวก ค.)

3.4.3 การแปลความหมายจากการเขียนรหัส (Code)

ตัวอย่างการแปลความหมาย
(So-Co)

“ขณะเข้าแถวรอรับการแจกนมตามกติกาที่ตกลงกันไว้ ด.ช มะเจือเทศและ ด.ช สิงโต ได้มาเบียดเพื่อนเพื่อแย่งรับนมก่อนโดยไม่เข้าแถวเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ เบียดจนเพื่อนล้มทับกันทั้งแถวและได้ถูกครูประจำชั้นลงโทษ” (มะเจือเทศ, สิงโต/F/19)

หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นด้านสังคมอยู่ในพฤติกรรมย่อยคือการให้ความร่วมมือซึ่งบุคคลที่เกิดพฤติกรรมนี้คือ ด.ช มะเจือเทศและ ด.ช สิงโต อยู่ในลำดับการสังเกตที่ 19 บริเวณที่สังเกตคือที่สนามหน้าบริเวณห้องเรียน

(So-Ag) ขณะเด็กทำกิจกรรมในวงกลม ด.ช กะหล่ำปลีได้เตะ ด.ช หัวผักกาด ซึ่งจากการสอบถามเพื่อนๆและเด็กทั้งสองปรากฏว่า ด.ช หัวผักกาด ไปตี ด.ช นกฮูก ก่อน และต่อมา ด.ช กะหล่ำปลีได้ไปเตะ ด.ช หัวผักกาด เพื่อแก้แค้นแทน ด.ช นกฮูกซึ่งเป็นเพื่อนรักโดยเพื่อนไม่กล้าไปบอกครู" (กะหล่ำปลี/C/ส3)

หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นด้านสังคมอยู่ในพฤติกรรมย่อยคือ การทะเลาะวิวาทซึ่งบุคคลที่เกิดพฤติกรรมนี้คือ ด.ช กะหล่ำปลี อยู่ในลำดับการสัมภาษณ์ที่ 3 บริเวณที่สัมภาษณ์คือบริเวณภายในห้องเรียนอนุบาล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

ในขณะที่ผู้วิจัยทำการวิจัยภาคสนามจะดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันตลอดเวลาที่ดำเนินการวิจัยซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะทำการวิเคราะห์เป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามคือแบบสังเกตภาคสนาม และแบบสัมภาษณ์นักเรียนและจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ทุกเหตุการณ์เพื่อแจกแจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏในแบบบันทึกทั้งหมดคือทั้งแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกเสียง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นที่ 1 มาศึกษาและค้นหาแบบแผนและความหมายของพฤติกรรมด้านต่าง ๆ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีเบื้องต้นของการวิจัยเป็นหลักแล้วเขียนวิเคราะห์เป็นส่วน ๆ ในแบบบันทึกการวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 เขียนสรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์รวมทั้งเขียนรหัส(Code) ไว้ทางขวามือ

ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยเขียนแสดงความรู้สึกรู้สึกความคิดเห็นส่วนตัวหรือเสนอแนวคิดและข้อค้นพบใหม่ ๆ รวมทั้งเขียนรหัส(Code) ไว้ที่หมายเหตุด้วยรหัส(Code) ในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 นั้นจะเป็นรหัสที่ช่วยให้ผู้วิจัยมีความสะดวกในการจัดแยกประเภทและหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์ต่อไป

ส่วนที่ 3 เป็นการตั้งข้อคำถามเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยทราบว่าควรไปสังเกตหรือหาข้อมูลอะไรเพิ่มเติมต่อไปอีก

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นในส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดแนวทางในการสร้างข้อสรุปและการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่จะละเอียดชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้นต่อไป

3.6 การจัดเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำแบบบันทึกการวิเคราะห์ซึ่งเขียนรหัส (Code) ไว้แล้วที่ด้านขวาแบบบันทึกไปอัดสำเนาแล้วนำมาตัดแยกกลางกระดาษขนาด 5 * 6 นิ้ว ตามรหัสต่างๆเพื่อจัดลำดับข้อมูลให้เป็นระเบียบโดยแยกตามหัวข้อพฤติกรรม (ซึ่งมีรายละเอียดของรหัสอยู่ภาคผนวก ค.) ด้วยวิธีนี้ข้อมูลที่อยู่ในหัวข้อพฤติกรรมเดียวกันก็จะสามารถอยู่ด้วยกันเป็นหมวดหมู่

3.7 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้กระบวนการ
ดังนี้

3.7.1 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยจะ
ตรวจสอบทุกครั้งว่าข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องและเพียงพอหรือไม่โดยมีการตรวจสอบในด้านต่าง ๆ
ต่อไปนี้

1). การตรวจสอบด้านปริมาณ จะตรวจสอบว่าข้อมูลที่สังเกตและ
บันทึกได้มีปริมาณเพียงพอครบทุกด้านตามที่ต้องการในแนวคำถามหรือเพียงพอตามวัตถุประสงค์
หรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช,2537)

2) การตรวจสอบแหล่งข้อมูล (Data triangulation) ได้แก่ แหล่งของ
เวลา แหล่งของสถานที่และแหล่งของบุคคลคือตรวจสอบว่า เมื่อต่างเวลา ต่างสถานที่ ต่างบุคคล
ข้อมูลยังคงเหมือนเดิมหรือไม่ โดยการจัดทำตารางกำหนดเวลาในการสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุม
ทุกช่วงเวลาและถามบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันเด็กทำให้ได้ข้อมูลครอบคลุมยิ่งขึ้น (สุภางค์
จันทวานิช,2537)

3) การตรวจสอบด้านทฤษฎี (Theory triangulation) ผู้วิจัยจะ
ตรวจสอบอยู่เสมอในขณะที่รวบรวมข้อมูลภาคสนามในเรื่องการตีความหมายของพฤติกรรมต่าง ๆ
ว่าตรงหรือแตกต่างไปจากทฤษฎีและกรอบแนวคิดเบื้องต้นมากนักน้อยเพียงใดโดยใช้ประมวลรูป
แบบพฤติกรรมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นแนวทางในการตีความหมายข้อมูล
(คู่มือภาคผนวก ค.) (สุภางค์ จันทวานิช,2537)

4) การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological
triangulation) คือมีการซักถามเด็กที่แสดงพฤติกรรมออกมาเพิ่มเติมเพื่อยืนยันข้อมูล หรืออ่าน
ทบทวนข้อมูลที่บันทึกให้ผู้เกี่ยวข้องฟังเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่บันทึกนั้นตรงตามความเป็นจริง
ของพฤติกรรมนั้นหรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช,2537)

5) การตรวจสอบด้านการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล
ตามสภาพที่เป็นจริงมาแล้วก็ได้มีการตรวจสอบการแปลความหมายของผู้วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม
ต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกมานั้น โดยการซักถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น ครู พ่อ แม่ พี่ น้องหรือผู้รู้ที่
ใกล้ชิดกับเด็กเช่นเพื่อนที่สนิทสนมหรือผู้ที่มีบ้านใกล้เคียงกับเด็กรวมทั้งการศึกษาจากเอกสาร
ท้องถิ่นเพื่อให้ได้การวิเคราะห์ที่แม่นยำตรงตามความเป็นจริง (สุภางค์ จันทวานิช,2537)

3.7.2 ผู้วิจัยมีการสร้างความสัมพันธ์และมีความคุ้นเคยกับเด็กที่ศึกษาและ
ชุมชนเป็นอย่างดีทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นไปตามธรรมชาติและตรงตามสภาพความเป็นจริง

3.7.3 ผู้วิจัยได้แสวงหาและฝึกฝนตนเองให้มีความรู้และประสบการณ์เพียง
พอในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.4 ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นเวลานาน 3 เดือนซึ่งนับว่าเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร

3.7.5 ผู้วิจัยใช้การสังเกตซ้ำหลายๆ ครั้ง ในกรณีพฤติกรรมที่สังเกตพบเห็น นั้นยังไม่แน่ใจว่าจะจัดอยู่ในพฤติกรรมด้านใดซึ่งไม่สามารถที่จะสรุปและวิเคราะห์ได้จะมีการกลับไปสังเกตภาคสนามซ้ำอีกหรือหาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจนกว่าข้อมูลที่ได้จะครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.8 การสังเคราะห์และสรุปข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่อยู่ในหัวข้อพฤติกรรมต่างๆ มาอ่านทั้งหมดแล้วจึงสังเคราะห์และสรุปข้อมูลจากนั้นนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้มาผสมผสานกับกรอบความคิดเบื้องต้นเชิงทฤษฎีโดยมีวิธีการดังนี้

1) กำหนดรหัส (Code) ของพฤติกรรมแต่ละด้านเพื่อให้เกิดความสะดวกและง่ายในการจัดกลุ่มพฤติกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นของนักเรียนที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นมาแยกลงในแต่ละด้านโดยยึดกรอบความคิดเบื้องต้นเชิงทฤษฎี

2) นำเอาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดในแต่ละด้านมาแยกเข้ากลุ่มพฤติกรรมย่อยของแต่ละด้านใหญ่เพื่อให้เกิดความชัดเจนในกลุ่มพฤติกรรม

3) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเอาหนังสือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอตัวอย่างสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร (ดูที่ภาคผนวก ก.) เพื่อดูตัวอย่างวิธีการเขียนพฤติกรรมนักเรียนสำหรับรายงานผู้ปกครอง คือ โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว โรงเรียนอนุบาลปรังทิพย์ โรงเรียนอนุบาลฝั่โตศึกษาและโรงเรียนอนุบาลอภากร

4) นำสมุดรายงานที่ได้มาวิเคราะห์หารูปแบบเพื่อพัฒนาเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมสำหรับรายงานผู้ปกครองต่อไป

4. เขียนโครงสร้างเนื้อหา กำหนดเนื้อหาและร่างแบบสังเกตขึ้นโดยอาศัยข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนที่ได้จากการสังเกตผสมผสานกับกรอบความคิดเบื้องต้นเชิงทฤษฎีตามข้อ 3.8 โดยมีวิธีการดังนี้คือ

4.1 ผู้วิจัยได้เตรียมข้อมูลในการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาโดยศึกษาจาก หนังสือจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาทั่วไป การศึกษาเด็ก ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเด็ก ซึ่งไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

1) ข้อมูลส่วนตัว เป็นข้อมูลที่บอกเกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล เกิดวันที่ อายุซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรม

2) การดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองซึ่งหมายถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขนิสัยกิจวัตรประจำวัน

3) พฤติกรรมด้านร่างกาย เป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบถึง ความแข็งแรงของร่างกาย

4) พฤติกรรมด้านอารมณ์ เป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงลักษณะอารมณ์ ความสามารถในการบังคับอารมณ์ ความรู้สึก

5) พฤติกรรมด้านสังคม เป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบถึง ลักษณะการเข้ากับเพื่อน กับครูของนักเรียน ลักษณะการปรับตัวและการรักษาสภาพแวดล้อมสาธารณะสมบัติ

6) พฤติกรรมด้านสติปัญญา เป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงความสามารถต่างๆ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และภาษาของนักเรียน

4.2 การกำหนดโครงสร้างเนื้อหา

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เขียนโครงสร้างเนื้อหาและกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาเพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนสำหรับรายงานให้ผู้ปกครองทราบดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดโครงสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียนอนุบาล

โครงสร้างเนื้อหา	รายละเอียด
1. ข้อมูลส่วนตัว	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียน - ชั้น - นิสิตการศึกษา - ชื่อ-นามสกุล - เลขประจำตัว - วัน-เดือน-ปีเกิด - อายุ - ชื่อบิดา - อาชีพบิดา - ชื่อมารดา - อาชีพมารดา - ชื่อผู้ปกครอง - ที่อยู่ - กรณีฉุกเฉินติดต่อ - บุคคลที่รู้จักในโรงเรียน - ชื่อครูประจำชั้น - ชื่อหัวหน้าสถานศึกษา

ตารางที่ 2 (ต่อ)

โครงสร้างเนื้อหา	รายละเอียด
<p>2. การดูแลสุขภาพอนามัยของร่างกาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การดูแลในเรื่องความสะอาดของร่างกาย ความสะอาดของเสื้อผ้า การปฏิบัติเกี่ยวกับการนอนกลางวัน การดื่มนม การแปรงฟัน การใช้ห้องน้ำห้องส้วมและการรับประทานอาหาร
<p>3. พฤติกรรมนักเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านร่างกาย - ด้านอารมณ์ - ด้านสังคม - ด้านสติปัญญา 	<ul style="list-style-type: none"> - ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา - ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและมือ - การทรงตัว - ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทตากับกล้ามเนื้อมือ - ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทตากับกล้ามเนื้อขา - ความคล่องแคล่วว่องไว - การแสดงออกด้านความรู้สึก ได้แก่ อยากรู้อยากเห็น ตีใจรัก ร้องไห้ เป็นต้น - การควบคุมอารมณ์ได้แก่ โกรธ คับข้องใจ กลัว - ความชื่นชมต่อความสามารถของตน - มารยาท คุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ กริยาวจาสุภาพ เรียบร้อย มารยาทในการฟังการพูด การรู้จักแบ่งปันความเห็นอกเห็นใจ ความเกรงใจ ความซื่อสัตย์และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน - การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน ได้แก่ การเก็บของเล่น การเข้าแถวรอ การเข้าออกห้องเรียน เป็นต้น - การเป็นผู้นำ/ผู้ตาม ได้แก่ ความกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง การรู้จักประนีประนอมและตัดสินใจ การรู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการบอกชื่อของจริงหรือภาพของคน สัตว์ สิ่งของ ความสามารถทางดนตรี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

โครงสร้างเนื้อหา	รายละเอียด
	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการจำแนก-เปรียบเทียบ ได้แก่ ความสามารถจำแนกความเหมือนความแตกต่างของสิ่งต่างๆ ความสามารถเปรียบเทียบ สี ขนาด รูปร่าง น้ำหนัก กลิ่น รส สัมผัส ปริมาณ การรู้ค่าของจำนวน - ความสามารถในการจัดหมวดหมู่ ประเภท ได้แก่บอกและจัดหมวดหมู่ของสิ่งของที่มีลักษณะเหมือนกันจัดหมวดหมู่ของสิ่งของที่มีจำนวนเท่ากัน - ความสามารถในการเรียงลำดับ ท้าความสัมพันธ์และการแก้ปัญหาได้แก่ เรียงลำดับสิ่งต่างๆเช่นเล่นเกมการศึกษา เรียงลำดับเหตุการณ์ ความสูง ฯลฯ บอกลำดับเหตุการณ์ก่อนหรือหลังจากเหตุการณ์ที่กำหนดให้ ความสามารถในการแก้ปัญหา - ความคิดสร้างสรรค์ได้แก่การวาดรูป พิมพ์ภาพ หยอดสี ละเลงสี การฉีกปะกระดาษและงานกระดาษต่างๆ การปั้น การแสดงท่าทาง การเคลื่อนไหวประกอบเพลงหรือจังหวะ ภาษา ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษากลางในการเล่าเรื่องโดยอิสระและการเล่าเรื่องจากภาพหรือจากเหตุการณ์ที่ครูกำหนดให้

4.3 หลังจากกำหนดโครงสร้างเนื้อหาเสร็จแล้วผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมที่นักเรียนคนเดียวกันทำซ้ำบ่อย ๆ มากำหนดความถี่เพื่อที่จะแยกเป็นระดับพฤติกรรมคือ ดี พอใช้ และควรปรับปรุง

4.4 เกณฑ์ที่ใช้ในการสร้างแบบสังเกต ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้คือ

- 1) มีความชัดเจนในพฤติกรรม
- 2) มีความเป็นกลาง เพื่อที่จะให้ครอบคลุม (Cover) กับพฤติกรรมหลายๆ

แบบ

3) มีความสร้างสรรค์ เพื่อที่จะไม่เป็นการทำร้ายเด็กจนเกินไป โดยภาษาที่ใช้ในแต่ละข้อกระทงที่มีพฤติกรรมเชิงลบต้องสร้างสรรค์ หรือลดความรุนแรงลง

4.5 ร่างแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขึ้น ให้มีเนื้อหาตามโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนดไว้ตามตารางที่ 2 และนำหลักการสร้างข้อกระทงในการสังเกตช่วยในการเขียนได้ข้อ

กระทงเป็นแบบมีตัวเลือกและแบบปลายเปิด เพื่อให้ครูสามารถบันทึกความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป หลังจากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดูเพื่อขอคำแนะนำ แล้วทำการแก้ไข ได้ร่างแบบสังเกตที่มีเนื้อหาประกอบด้วย 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 การดูแลสุขภาพอนามัยของร่างกาย จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมนักเรียนมี 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย จำนวน 19 ข้อ

ด้านอารมณ์ จำนวน 8 ข้อ ด้านสังคม จำนวน 19 ข้อ และด้านสติปัญญา

จำนวน 19 ข้อ

(ดั่งแบบสังเกต ชุดที่ 1 ในภาคผนวก ง.)

ขั้นตอนที่ 2 ำันตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยโดยขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัย (ดูที่ภาคผนวก ก.) พร้อมด้วยร่างแบบสังเกตไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหาและทฤษฎี จำนวน 3 ท่าน คือท่านที่ 1 เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านเด็กอนุบาล ท่านที่ 2 เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านจิตวิทยาเด็ก และท่านที่ 3 เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านเด็กอนุบาล (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญอยู่ในภาคผนวก ข.) เพื่อให้ได้แบบสังเกตที่ครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้สื่อความหมายชัดเจนเป็นที่เข้าใจตรงกันซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

1.1) ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ไม่มีการแก้ไข และเพิ่มแผนผังแสดงถึงจุดหมาย (Bench Mark) ของพัฒนาการด้านร่างกาย พร้อมทั้งเกณฑ์มาตรฐานในการเทียบ

1.2) ปรับภาษาที่ใช้ในแต่ละข้อกระทงให้เป็นเชิงบวกหรืออ่อนความแรงลงไป เพราะการแสดงความคิดเห็นเชิงลบอาจทำให้ผู้ปกครองไม่สบายใจ ในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ในข้อควรปรับปรุง

1.3) เพิ่มเนื้อหาในตอนที่ 3 ด้านร่างกายเกี่ยวกับ การทรงตัว ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทตากับกล้ามเนื้อ และความคล่องแคล่วว่องไว (ข้อที่ 11,18,21) ด้านสติปัญญาเกี่ยวกับ ภาษา ซึ่งให้มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งการพูด ฟัง อ่าน และเขียน (ข้อที่ 20,21,22)

1.4) เพิ่มการแปลผลการสังเกตเป็นตอนที่ 4 เป็นการตีความสรุปพฤติกรรมเพื่อนำไปช่วยเหลือเด็กตามแนวความคิด (Concept) ของการสังเกตเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะแก้ไขจุดบกพร่อง (Formative evaluation) ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของแบบสังเกตนี้ (รายละเอียดข้อเสนอแนะและการแก้ไข ในภาคผนวก ง.)

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำร่างแบบสังเกตที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบสังเกตที่มีเนื้อหาประกอบด้วย 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและรายงานความเจริญเติบโต
 ตอนที่ 2 เกี่ยวกับด้านการดูแลสุขภาพอนามัยของร่างกายจำนวน 7 ข้อ
 ตอนที่ 3 พฤติกรรมนักเรียนมี 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย จำนวน 21 ข้อ
 ด้านอารมณ์จำนวน 8 ข้อ ด้านสังคมจำนวน 19 ข้อ
 และด้านสติปัญญา จำนวน 22 ข้อ
 ตอนที่ 4 การแปลผลการสังเกต

2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือร่างที่ 1 ที่แก้ไขแล้ว (แบบสังเกตชุดที่ 2) ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกันอีก เพื่อให้เกิดความชัดเจนในพฤติกรรมโดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตจริงและสัมภาษณ์อีกเป็นเวลา 15 วันคือตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน ถึงวันที่ 24 มิถุนายน 2540 จากการทดลองใช้เครื่องมือทำให้ผู้วิจัยทราบว่าการที่จะนำเครื่องมือไปใช้ให้ได้ผลดีควรมีคู่มือประกอบเพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสร้างเครื่องมือรายละเอียดเนื้อหาเทคนิควิธีการใช้ในแต่ละตอน แนวทางการสังเกตเพื่อใช้ประเมินระดับของพฤติกรรม จะทำให้ผู้ใช้เข้าใจเครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประเมินระดับของพฤติกรรมได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงเพิ่มเติมโดยเขียนคู่มือการใช้สำหรับครู ให้มีเนื้อหา ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 คำอธิบายเกี่ยวกับแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาล
 ตอนที่ 2 เทคนิคและวิธีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาล
 ตอนที่ 3 การแปลผลการสังเกต

ผู้วิจัยจึงได้จัดพิมพ์คู่มือการใช้สำหรับครูแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ เพื่อนำไปใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงและความตรงตามสภาพ

3) ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ออกแบบที่ 2 ไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงของการสังเกตและความตรงตามสภาพโดยผู้วิจัยนำไปให้ครูที่มีความชำนาญ ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเอาผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการสังเกตเด็กอนุบาลและได้ทำการสอนนักเรียนในระดับอนุบาลมาเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คู่ๆละ 2 คน รวมเป็น 6 คน (รายชื่อ คุณวุฒิ และประสพการณ์ อยู่ในภาคผนวก ข.) โดยแต่ละคู่จะสังเกตนักเรียนคนเดียวกันบริบทเดียวกันเป็นเวลา 1 เดือนคือตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2540 หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความเที่ยงของการสังเกตโดยใช้

$$\text{สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{จำนวนครั้งที่สังเกตตรงกัน}}{\text{จำนวนครั้งที่สังเกตตรงกัน} + \text{จำนวนครั้งที่สังเกตต่างกัน}}$$

เมื่อ จำนวนครั้งที่สังเกตตรงกัน คือผลรวมคำตอบที่ได้จากการสังเกตของครูแต่ละคู่ตรงกัน
 จำนวนครั้งที่สังเกตต่างกันคือผลรวมของคำตอบที่ได้จากการสังเกตของครูแต่ละคู่ต่างกัน
 โดยเทียบคำตอบของครูแต่ละคู่ในนักเรียนแต่ละคน

หาความตรงตามสภาพ โดยการเทียบผลสรุปพฤติกรรมแต่ละด้านจากแบบสังเกตที่ครู
 ทดลองใช้ กับสมุดบันทึกพฤติกรรมฉบับเดิมของนักเรียนแต่ละคน

4) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนไปรายงานให้ผู้ปกครอง
 นักเรียนทราบ พร้อมทั้งสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการใช้แบบสังเกตว่าใช้ง่ายและสะดวกหรือเปล่าถ้าให้
 ใช้สังเกตนักเรียนจะดีหรือเปล่า และสัมภาษณ์ผู้ปกครอง (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก ข.) ถึงการดู
 พฤติกรรมของนักเรียนจากผู้ปกครองว่าได้ดูรายละเอียด ชัดเจน และเข้าใจหรือเปล่า (ได้ผลตั้ง
 ข้อมูลในบทที่ 4)

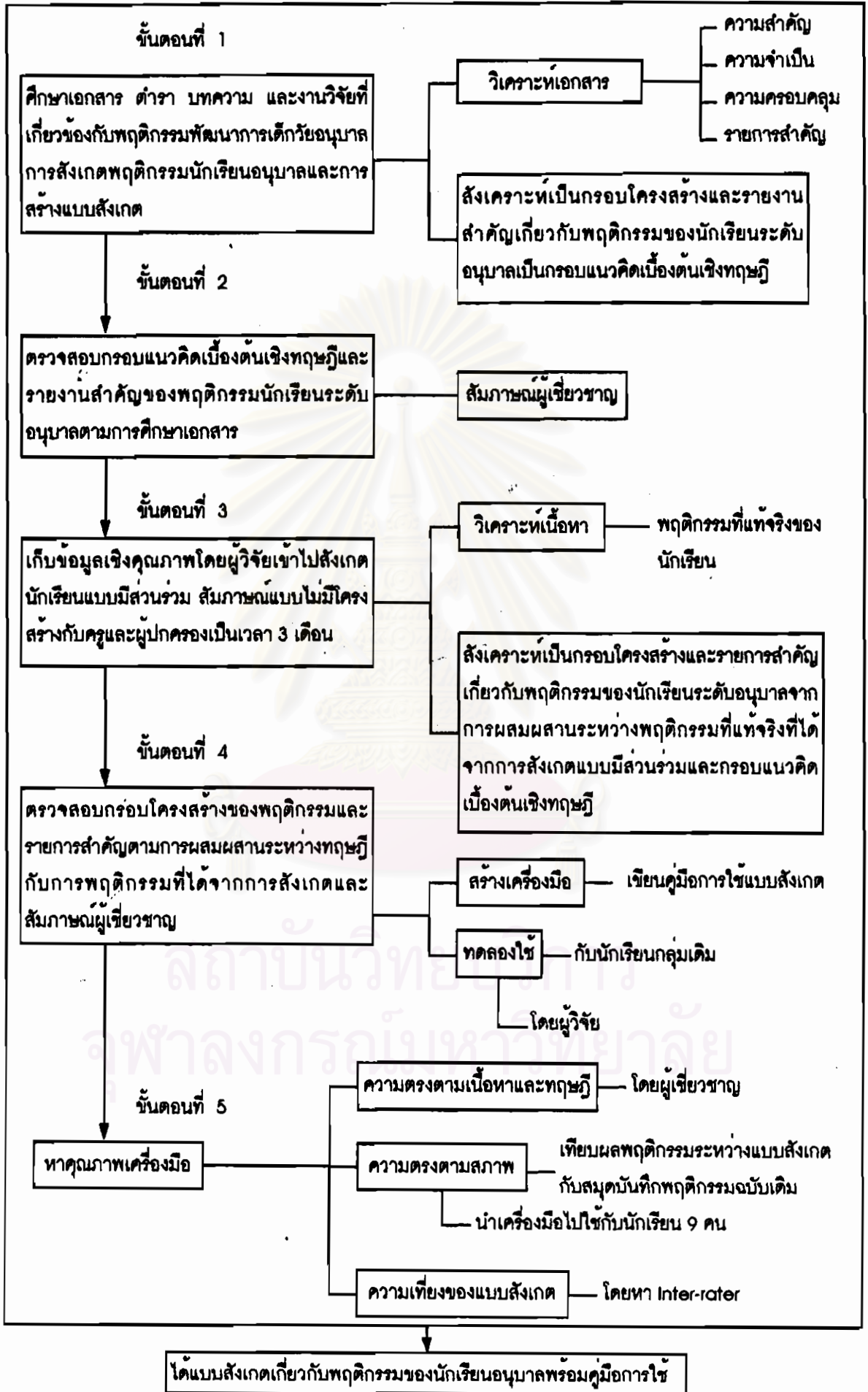
5) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือคือแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพร้อมทั้ง
 คู่มือการใช้สำหรับครู

6) จัดทำแบบสังเกตฉบับสมบูรณ์

7) เขียนคู่มือและคำแนะนำสำหรับครูในการใช้เครื่องมือฉบับสมบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ ที่ 1 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ได้แบบสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาลพร้อมคู่มือการใช้